

Nr 220.

Av herrar Näslund och Albertsson, angående utredning av frågan om markkartering av Sveriges jordbruksjord.

I en promemoria, som 1942 års jordbrukskommitté den 22 september 1943 ingivit till Kungl. Maj:t, upptages en rad beredskapsarbeten på jordbrukets område, som beräknas kunna komma till utförande i den mån tillgång på arbetskraft och material kommer att finnas.

En åtgärd av grundläggande betydelse för jordbruket, som icke tagits upp i denna promemoria, är markkarteringen. Stora summor nedläggas årligen på tillförandet av olika slags konstgödsel till våra åkrar och betesmarker. Stora kostnader ha också under många år nedlagts på forsknings- och försöksverksamhet på detta område. Trots detta sker tillförseln av konstgödselmedel i många fall mycket schablonmässigt, både beträffande valet av näringsämnen och i fråga om de mängder därav, som skola tillföras. Genom den nu utarbetade markkarteringsmetoden ha vi fått en möjlighet att i stora drag fastställa jordens halt av kali, fosforsyra och kalk. Även om en markkartering av all Sveriges jordbruksjord inte löser alla gödslingens problem, så skulle den dock vara av grundläggande betydelse för det fortsatta arbetet.

I många fall kan den enskilde jordbrukaren få klarhet om att något näringsämne — t. ex. kali — inte alls behöver tillföras. Detta konstaterande blir en direkt vinst, som omedelbart kan inkasseras genom att gödslingen med detta ämne inställes. När det gäller jordens surhetsgrad och fosfattillstånd visar det sig ofta, att behovet av kalk och fosforsyra är så stort, att det riktigaste från ekonomisk synpunkt är att fortast möjligt tillföra jorden betydande mängder av dessa ämnen. Först när så skett kan såväl det dyrare kvävet som andra kostnader för växtodlingen på ett effektivt sätt utnyttjas.

Som redan nämnts kan markkarteringen inte klarlägga alla problem, som höra samman med jordens gödsling. Om fältförsöken anläggas på markkarterad jord kunna dock resultaten betraktas som mera pålitliga för all karterad jord av samma slag, än som annars är fallet. Även för den fortsatta försöksverksamheten och för de allmänna organens rådgivning till jordbrukarna är alltså markkarteringen av stor betydelse.

Per hektar räknat måste det bliva mycket billigare, om denna verksamhet planlägges för en hel bygd, än om man skall undersöka enstaka gårdar i den ordning, som initiativet kommer från de enskilda jordbrukarna. Det torde därför vara riktigt, att initiativet kommer från respektive hushållningssällskap och får omfatta hela bygder efter en bestämd plan. För att få med alla

jordbrukare i denna verksamhet bör avgiften för själva karteringen sättas lågt. Till denna verksamhet bör även knytas en effektiv upplysningsverksamhet om jordarterna och gödslingens problem i direkt anknytning till bygdens förhållanden.

Det är vidare av betydelse, att markkarteringens resultat samlas centralt, så att de institutioner, som syssla med forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet, få en efter enhetliga grunder upprättad beskrivning av hela landet. Hushållningssällskapen böra därför som villkor för nödvändiga bidrag förpliktas att lämna erforderliga uppgifter.

Då markkartering i främsta rummet skulle giva praktiska anvisningar på behovet av kalk och fosforsyra, är det givetvis av betydelse, att förekommande brist på dessa ämnen snarast möjligt bli avhjälpta. Även om detta i allt väsentligt måste bli den enskilde jordägarens sak, så finnes det dock en hel del därmed sammanhängande problem i fråga om framställning och fördelning av dessa ämnen, som måste intressera både statsmakterna och respektive industriers ledning.

Ett avhjälpande av bristen på fosforsyra och kalk i de jordar, där underskotten äro störst, skulle leda till jämnare skördar och därmed jämnare inkomster för jordbruksbefolkningen. Även från social synpunkt är alltså en dylik åtgärd önskvärd. Då en riklig tillgång på dessa ämnen i jorden även förbättrar växternas kvalitet, torde den ha gynnsamma fysiologiska återverkningar för våra husdjur. Härtill kan även läggas, att en grundgödsling med här ifrågavarande ämnen är en beredskapsåtgärd på livsmedelsproduktionens område av det mest pålitliga slag.

Beträffande provtagning och kartritning torde inga hinder finnas för verksamhetens bedrivande i stor skala, när freden kommer. De största svårigheterna torde möta därigenom, att de kemiska stationerna bli överbelastade. Enligt fackmäns mening behöver det dock inte vara någon större svårighet att genom tillfällig utökning tillgodose behovet av större lokaler och större personal.

Utan att gå närmare in på de många detaljfrågor, som höra samman med en verksamhet, vilken syftar till markkartering och grundgödsling i mån av behov av all Sveriges åkerjord, vilja vi med stöd av här gjorda antydningar föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att 1942 års jordbruksutredning får i uppdrag att utreda frågan om en markkartering av all Sveriges jordbruksjord samt vilka förberedande åtgärder, som behöva företagas för att denna åtgärd skall kunna genomföras inom en relativt begränsad tidrymd.

Stockholm i januari 1944.

P. J. Näslund.

Eskil Albertsson.